

Obama en The Secular Outlook

Paul Cliteur

Paul Cliteur, hoogle-
raar rechtswetenschap
in Leiden, en schrijver
van het net versche-
nen boek: *The Secular
Outlook: In Defense of
Moral and Political
Secularism*, Wiley-
Blackwell, Boston
2010.

In de Verenigde Staten woedt een heftige discussie over het geloof van president Obama. Een poll heeft uitge-
wezen dat een aanzienlijke hoeveelheid Amerikanen
denkt dat hun president een moslim is. Obama heeft
een verklaring doen uitgaan dat zijn vader dan weliswaar
een niet-praktiserende moslim was, maar dat hijzelf een
christen is.

“Secularisme
wil zeggen dat je politiek
en moraal niet baseert
op religie”

Was dat uitgeven van die verklaring verstandig? Doet het er eigenlijk wel toe welke religie de president heeft? Het vervelende is: in deze tijd steeds meer. Dat heeft te maken met twee zaken. Allereerst met het feit dat voor sommige godsdiensten geldt dat men een sterke band legt tussen religie en politiek. Dat geldt bijvoorbeeld voor de drie monotheïstische godsdiensten jodendom, christendom en islam. Daar zou dus eerst verandering in moeten komen. Wat Thomas Jefferson noemde ‘the Wall of Separation’ – de muur van de scheiding tussen kerk en staat – zal opnieuw moeten worden opgetrokken. Maar dat zal wel moeilijk zijn, want – en hiermee kom ik op mijn tweede punt – we leven in een tijd van religieuze radicalisering. Door allerlei zaken wordt religie steeds belangrijker. Mensen laten het als het ware toe dat religie zich met steeds meer gaat bemoeien. Dat zal met zich meebrengen dat de samenleving ook steeds meer verdeeld zal raken over kwesties die met religie te maken hebben. Althans, wanneer we door-
gaan zoals we nu bezig zijn.

Wat kan men daaraan doen?

Ongeloof prediken? Dat lijkt mij niet verstandig, maar wat men misschien wel kan doen is het secularisme versterken. Secularisme wil zeggen dat je politiek en moraal niet baseert op religie. We moeten dus niet weten wat de religie is van de president. En als we het wel te weten komen, moeten we het niet veel aandacht geven, net als die president zelf dat niet moet doen door het uitgeven van verklaringen waarbij hij een bepaald geloof als het zijne aanwijst of afwijst. We moeten naar een religieus neutrale staat toe. In een samenleving die religieus steeds meer verdeeld raakt moet de nationale eenheid worden bewaakt door de staat die zelf religieus neutraal moet zijn. Dus geen subsidies voor kerken en moskeeën. Burgemeesters moeten niet proberen religie als bron van sociale cohesie te gebruiken. De politiek en de publieke moraal moeten zich baseren op de wet en op de centrale waarden van democratie en rechtsstaat.

Religie moet ook zijn geprivilegieerde plaats verliezen in het politieke bestel. Zoals je vrij socialisme, liberalisme en communisme kan bekritisieren, zo moet je ook vrij christendom en islam kunnen bekritisieren. En dat zonder bevreest te behoeven zijn voor verstoorde reacties, het Openbaar Ministerie of religieuze fundamentalisten.

Wanneer ik dat zo formuleer, klinkt het bijna utopisch. Zo ver zijn we al afgeweken van het secularisme dat het ons als ‘onhaalbaar’ voorkomt. Maar dat zou slechts cynisme zijn en pessimisme. Wanneer we beginnen met een goede diagnose van de gevaren die ons bedreigen, is de therapie des te meer kansrijk.

Wat Obama had moeten doen, is zeggen: ‘Welke religie ik heb, dat gaat u niet aan. Zo gaat dat in een seculiere staat.’ Maar voordat hij dat kan doen moet misschien eerst het politieke en morele perspectief worden hersteld waarmee de Amerikanen de mensheid hebben verrijkt: *The Secular Outlook*. <<